

Project:	Opbrengstgericht werken gerelateerd aan variaties in instructievormen
Bestuur	Stichting De Bascule Amsterdam
Contact	De heer A. Sikkema T (020) 890 19 00
Scholen	De Pionier, cluster 4(pi) Professor Waterinkschool, cluster 4(pi)

Inhoud

Centraal in dit project staan de kwaliteit van de instructie en de afstemming van de instructie op doelgroepen. Hiervoor is het van belang dat de leerkracht van tevoren bepaalt welk type instructie gewenst is:

- ontdekkend leren,
- directe instructie,
- modelleren.

Gezien de populatie van de scholen ligt in dit project het accent op directe instructie en modelleren. De werkwijze volgens directe instructie is algemeen bekend maar wordt in de praktijk vaak niet consequent toegepast. Vaak door gebrek aan instructietijd. De methodiek van het modelleren krijgt in opleidingen en literatuur weinig aandacht terwijl deze methodiek voor een deel van de leerlingen op cluster 4-scholen van groot belang is. Om die reden is de instructie op basis van modelleren in het project inhoudelijk verder uitgewerkt.

Essentieel is dat de leerkracht van een klas bepaalt welk type instructie voor welke leerlingen geschikt is. Daarnaast moet er dan ook gelegenheid zijn deze verschillende doelgroepen te bedienen.

In dit project is het zelfstandig leren van het kind belangrijk. Om zelfstandigheid te bevorderen zijn twee werkwijzen gekoppeld aan de bovengenoemde modellen. Ten eerste wordt, waar mogelijk, de instructie gegeven aan de hand van een 'stappenplan'. Na de instructie gebruikt de leerling dit stappenplan om het eigen handelen te sturen. Met name bij het modelleren wordt veel aandacht gegeven aan het koppelen van het handelen en het consequent verwoorden van het handelen. Ten tweede voeren leerlingen na de instructie de opdrachten zoveel mogelijk in tweetallen uit. Daarbij controleren zij elkaars taal en handelen aan de hand van het stappenplan.

In het project is onderscheid gemaakt tussen inhouden die voortkomen uit methodes (rekenen en spellen) en inhouden waarvoor een minder duidelijke methodische lijn bestaat (spelen).

Uitvoeren

De oorspronkelijke opzet van het project is aangepast omdat een derde deel van de aangevraagde subsidie is toegekend. Om die reden is het accent gelegd op het trainen van een groep leerkrachten. Deze training heeft naast de ontwikkeling van vaardigheden bij de betrokken leerkrachten ook materiaal opgeleverd voor een handleiding betreffende instructie.

In klassen op beide scholen is na vooroverleg met de begeleider instructie gegeven. Daarbij bleek het moeilijk om een keuze voor een bepaalde benadering consequent vast te houden en de bijbehorende stappen ook alle uit te voeren. Dit is dus een belangrijk gegeven voor uitwerken van de kwaliteit van de instructie in de school. Het werken met een stappenplan is in de praktijk een grote steun bij het toepassen door de leerling. Zeker bij leerlingen die snel de structuur van het handelen verliezen. Ook is de stappenkaart een steun bij het verwoorden van het handelen. Het werken in tweetallen blijkt eveneens het effect van de instructie te verhogen. De leerlingen controleren elkaar en gebruiken de taal van de instructie (mede via het stappenplan) om elkaar te overtuigen. Dit verbetert het zelfstandig leren en vermindert het aantal malen dat een leerkracht moet ingrijpen om vastlopen te voorkomen.

Bij het leergebied 'spelen' blijkt het van groot belang een concrete lijn van subdoelen te hebben en ook te weten hoe de ontwikkeling van een kind past binnen deze doelen.

In het project is consequent gebruik gemaakt van videofeedback. De instructie wordt opgenomen en vervolgens de gesprekken tussen de leerlingen. De video-opnames zijn zeer bruikbaar om achteraf de kwaliteit van de instructie en de kwaliteit van de uitvoering door de leerlingen te bespreken. Ook gebruikt een aantal leerkrachten de video-opnames om leerlingen feedback te geven. Video is duidelijk een zeer bruikbaar middel om cyclisch werkend de kwaliteit van de instructie te verbeteren. Verbeteren van de kwaliteit van de instructie is alleen mogelijk in klassen waar de leerkracht ongestoord instructie kan geven. Waar dat niet mogelijk is, moet door de aanpak van het klassenmanagement de voorwaarden geschapen worden.

Resultaten en verspreiding

Het project heeft binnen de betrokken scholen een groep leerkrachten opgeleverd die meer inzicht en vaardigheden hebben betreffende bovengenoemde inhouden. Daarnaast zijn instructie principes omgezet in concrete werkwijzen.

Voor het verspreiden van de resultaten van dit project binnen de eigen school en op andere scholen zijn de volgende middelen aan te raden.

- Een handleiding betreffende de verschillende vormen van instructie en werkwijzen. Daarbij hoort het koppelen van instructie aan doelgroepen.
- Een handleiding betreffende het opzetten van een begeleidingstraject waaronder het gebruik van video.
- Een DVD met voorbeelden van instructie en het toepassen van de instructie door leerlingen.

In een vervolgtraject zal de handleiding met DVD worden afgerond.